

DEMOKRACIJA

Leto V. - Štev. 43

Trst - Gorica 26. oktobra 1951

Izhaja vsak petek

Kje je „boljša rešitev“?

Tisti del slovenskih množic v Trstu, ki naseda raznim komunističnim agitatorjem, ima v tej povojni dobi kaj veliko smolo. Najprej razočaranje nad titovski, njeno dolednostjo in uspehi, nato nova vera v Vidalijski in njegovo iskrenost, sedaj pa zopet hladni curek tudi s te strani.

Slovenec v Trstu, brez razlike na politično prepričanje in svetovni nazor, je vsekakor skupen en sam velik osnovni interes: NIKDAR VEC POD ITALIJO! Vse naše izkušnje iz preteklosti, vse, kar opazujemo sedaj na Goriškem in v Benetiji, vse, kar nam obljublja italijanski iredentisti v Trstu, vse to govori proti sprejemu katerega koli programa, ki ne bi zadostil tej naši najgloblje dojeti nujnosti: NIKDAR VEC POD ITALIJO!

Zelja po svobodnem narodnem življenju je pripeljala množice med vojno na komunistično stran, ki je razpisala z najkavnejšimi obljubami. Najprej dogovor Tito-Togliattij, razna titovska sumpijava govorenja in nejasne izjave o potrebi sporazuma z Italijo so mnogo pripomogle k temu, da je dober del slovenskega delavstva po prelomu s kominformom poklonil svojo nacionalnost Vidalijski, ki se je postavil v vlogo največjega in najdoslednejšega branilca samostojnosti Svobodnega tržaškega ozemlja.

Ze takrat smo opozarjali, da je to samo komunistična taktika, ki skuša loviti ljudsko zaupanje na tista gesla, ki so pač trenutno za množice najprivlačnejša. Trdili smo, da so vse njihove prisrge zvestobe tržaškemu ozemlju zgolj licemerstvo. Mnogi nam niso verovali in so nas sedaj n. pr. tovariši Šiškočiči, ki je trdil, da si zamišlja plebiscit, v tej obliki, da bi vsi komunisti glasovali na njem za samostojnost našega ozemlja! Zakaj potem plebiscit? Pri tem je namreč pozabil povedati, v čem neki naj bi nato obstajala tista „boljša rešitev“, o kateri bi moral ta plebiscit šele odločiti! Toda mnogo jih je bilo, ki niso veliko razmišljali in so enostavno raje verjeli. To je pač komedonejša, kaj bi se mučili!

Toda prvi dnevi tega tedna bi jim lahko odprli oči in mnogi so tudi zares pošteno zaznali. Po tajnem in zakonspiriranem zasedanju je vidalijski centralni komite izdal poročilo in resolucijo, o kateri ne govorim nič več o guvernerju, o uresničenju mirovne pogodbe in o vseh tistih velikih stvarih, s katerimi so se zadnje čase tako široko ustili njegovi agitatorji. Vse to je vzela noč! Dober teden ji minil odkar je komitet zaključil svoje zasedanje pa dokler ni težko pričakovana resolucija zagledala beli dan, Težak porod, prijatelji! Dolgo so se mučili, kajti videli so, kako jim po višjih ukazih iz Moskve in Rima koprjnjo vsi oni lepi propagandni načrti, s katerimi so hoteli nadalejšati igro, ki jim je pomagala, da so nekaj let uspešno vodili svoje pristaše za nos.

Pač pa je v resoluciji ostala zahteva po plebiscitu, čeprav je iz previdnosti izpuščeno ono lepo ime „boljša rešitev“, o kateri naj bi pač tak plebiscit odločil. Poleg tega je v resoluciji tudi nekakšen poziv na ustvaritev nenotne fronte, ki naj se bori proti sbratstvo infame, a se na drug strani nikjer ne izreka, naj bo to obenem tudi fronta, ki naj se bori proti povratku Trsta ali celo celega Svobodnega tržaškega ozemlja pod Italijo. O tem se vidalijski pač lepo molčali, ker se pač tako na debelo zaenkrat še ne marajo potvarjati. V tem primeru bi se namreč lahko zgodilo, da bi izgubili simpatije tudi na strani o. i. italijanskih iredentistov, ki vedno znova pozivajo komunistično partijo, da mora tudi ona izpolniti svojo sveto dolžnost do domovine! Kakor izgleda, niso ostali ti pozivi brez odziva.

Ce pogledamo namreč v zadnjem Vidalijskem članku in v resoluciji iznešeni program, potem ugotovljamo, da je, kar zadeva samo nasprotovanje delitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, vsekakor umesten in istovesten z našim, toda glede ostalega je osnovnim načelom in potrebam tržaških Slovencev popolnoma nasproten. V njem ni namreč nikjer onega načela, ki bi zadostil naši prvi in najosnovnejši potrebi: NIKDAR VEC POD ITALIJO! Je to koncesija italijanskemu iredentizmu?

Kominformisti so v svojih zadnjih najvažnejših izjavah predali pozabi in s tem pokopali glavne osnove svojega dosedanjega programa: guvernerja, Svobodno o-

ŠESTLETNICA ORGANIZACIJE Z.N.

Organizacija združenih narodov je dokazala svojo življenjsko sposobnost, izkazala se je kot najboljše in edino orodje za ohranitev svetovnega miru in uresničenje mednarodnega sodelovanja

24. oktobra 1945 je postal pravno veljaven Statut Organizacije združenih narodov, ki je s tem dnem stopila v svoje življenje. Preteklo sredo so v spomin na dogodek obhajali po vsem svetu dan Organizacije združenih narodov, ki je edini resnični mednarodni praznik, ki ga slave vsi narodi, brez razlike vere, jezika ali rase.

Mednarodna organizacija, ki naj poveže države v novo skupnost za dosego visjih splošnoevropskih smotrov, podobno kakor povezuje država svoje državljane, je star ideal. Posebno živo pa so narodi občutili potrebo po taki organizaciji po velikih vojnah, ki so jim prinesle razdejavanja in uničenja. O takih prilikah so lahko tudi najpreprostejši posamezniki uvideli, kako nespametno je reševati mednarodne spore s pravico pesti in kako nujno bi bila potrebna organizacija, ki bi lahko s silo ustavila roko nasilnežu, ki bi se spravi na slabotnega in nedolžnega, podobno kakor napravi to državna oblast s svojim postopkom, katerega uveljavlja proti kršiteljem zakonov in prevzetih obvez.

Zato je podobno kakor po prvi svetovni vojni že v teku drugega svetovnega spopada vznikla misel, da je treba obnoviti napore za dosego in uresničenje zaželene mednarodne organizacije. Državniki in narodi so spoznali, da ni bila misel ženevske Zveze narodov tista, ki je doživela svoj poraz, ampak se je nasprotno slabo izkazali ljudje, ki plemenite zamisli takrat še niso pravilno dojeli. Zavezniški narodi, ki so se z ramo ob ramo borili proti diktaturam, ki so izvale drugo svetovno vojno, so torej sklenili, da znova ustanove organizacijo, ki pa naj bo taka, da ne bo več imela napak, ki so pokopale prvi podobni poizkusi. Na konferencah v San Franciscu so bili leta 1945 izdelani osnutki Statuta nove organizacije, ki je na ta način prevzela na svoje rame najvišjo odgovornost za uravnavanje in vodstvo mednarodne politike na vseh področjih: čisto političnem, gospodarskem, socialnem, zdravstvenem, vzgojnem itd.

Toda že v teh prvih trenutkih njenega obstoja, še več, že v samem njenem početju so izstopile nekatere značilnosti, ki so se kasneje izkazale kot klice nevarne, toda lahko bi rekli skoro edine bolezn, na kateri boleha sedanja Organizacija združenih narodov. Sovjetska zveza, ki je že takrat imela z novo organizacijo svojevrstne namene, je namreč stavila kot svoj pogoj za pristop, da se prizna sedmim stalnim članom Varnostnega

sveta pravico „veta“, s katero lahko onemogoči izvajanje katerega koli važnega sklepa, ki ne bi bil po volji tudi enemu samemu izmed njih. Kakovna rana stare zenevske Zveze narodov, kjer so imele pravico veta vse države in je bila za tak sklep potrebna popolna soglasnost, je s tem okužila tudi novo organizacijo in ji je doslej povzročila že veliko težav.

Svobodoljubni demokratični narodi se sicer zavzemajo za odpravo te pravice, toda obstoječi Statut onemogoča uresničenje te zamisli brez pristanka Sovjetske zveze. Na ta način so se Združeni narodi znašli pred izbiro: ali prelom in izključitev Sovjetske zveze ter njenih satelitov ali pa ohranitev obstoječega stanja.

Mnogi zamerijo demokratičnim članicam Združenih narodov, da niso izvedle prve nakazane možnosti. Toda taki očitarki pozabljajo, da so Združeni narodi danes edina resnična mednarodna ustanova, kjer

se sestajajo zastopniki dveh velikih blokov, v kateri je danes razdeljen svet, in ako želimo mir, potem je nujno, da ohranimo to posredovalno središče pri življenju. Ne smemo pozabiti, da so Združeni narodi kljub svojim pomanjkljivostim do danes izvršili že mnogo koristnega, da so že nekajkrat rešili svetovni mir, ki je bil v nevarnosti. Umik zavezniških in sovjetskih čet iz Perzije, umik Holandcev iz Indonezije, posredovanje v palestinskem vprašanju, pomoč Grčiji v njeni borbi proti vmešavanju balkanskih sosedov, velike gospodarske pomoči raznim zaostalim področjem, neštivilne socialne, zdravstvene in vzgojne ter znanstvene ustanove, vse to so dragoceni sestavni deli njihovega dela in uspehov.

Toda Združeni narodi so napravili še nekaj, po čemer so daleč presegli nekdanjo Zvezo narodov. Ko je napadalec iztegnil svojo pohlepno roko po svobodi in samoj

prvič v zgodovini do mednarodnega oboroženega nastopa proti kršitelju mednarodnega miru. To je velik zgodovinski korak, katerega pomena ni mogoče dovolj poudariti. Članice Združenih narodov se niso zadovoljile z gospodarsko blokado in papirnatiimi protesti kakor v časih Hitlerja in Mussolinija, ampak so poslale svoje oborožene sile, da tudi za ceno žrtve krvi svojih sinov pribere mednarodnim zakonom spoštovanje in moč.

Organizacija združenih narodov je torej dokazala svojo življenjsko sposobnost, izkazala se je kot najboljše in edino orodje za ohranitev svetovnega miru in uresničenje širokega mednarodnega sodelovanja na vseh področjih. Ob obletnici njene ustanovitve pa ne smemo pozabiti, da bo svoje veliko poslanstvo dosegla samo, če jo bo tudi vsak posameznik pravilno doimel, če bo širil in podpiral njene misli ter dela.

Arabci, Afrika in Sovjeti

Predlog štirih velesil Egiptu jo bil obdobjanja vreden primer pravega načina, kako se je treba približevati vprašanju Srednjega vzhoda

V zvezi s položajem na Srednjem vzhodu in v severni Afriki je »Times« objavil uvodnik, v katerem najprej trdi, da nista niti Sovjetska zveza niti svetovni komunisti odločala pri nedavnem dogajanju v Perziji in Egiptu, čeprav sta vendar neposredno vplivala nanj s tem, da sta bila oni veliki sili in politični stranki, ki bi utegnili pomagati v teh sporih.

Potem »Times« poudarja: »Arabski narodi še niso resnično prepričani o tem, da jim Sovjetska zveza grozi«.

»Poznatni in razumeti je treba razpoloženje in želje Arabcev, predno se odločijo, kakšna naj bo naša politika do njih, ugotavlja list dalje in dodaja: »naj bi nas to nikakor ne zavedlo v sentimentalnost. Dejstvo je, da ni mogoče mnogo računati na obnovljena zavezništva s temi narodi, dokler ne dosežejo izboljšanja v socialnem in industrijskem položaju v svojih državah. Tako kot je že v Turčiji in Pakistanu. Toda medtem svet ne more čakati. Ne glede na to, kaj in kako o tem mislijo Arabci, so sami dolžni svoj življenjski prostor ali da bi izvedli reforme, ki bi bile potrebne za dvig lastne življenjske ravni. Zahodne velesile si seveda ne morejo dovoliti tega, da bi postal naš vsi krški sistem držav Srednjega vzhoda se šokejski, kot je. To dejstvo se ne spremeni, čeprav bi Sovjetska zveza ne imela daljnosežnih namenov, po katerih bi hotela razširiti komunizem po vsem svetu. Zgodovina dokazuje, da vsaka večja sila teži za tem, da si pridobi sosednja ozemlja, če ji seveda tega ne ovirajo pregraje na njenih mejah«.

Na opis tega položaja dalje »Times« naslanja sledeče:

»Prvo, kar je potrebno, je to, da se zahodne velesile med seboj postavijo na jasno stališče, da se ne bodo pustile pregnati s Srednjega vzhoda in iz severne Afrike ter da so odločene ostati na oporiščih, ki so jim potrebna za obrambo tega področja. Zahodne velesile pa morajo še poskušati, da prepričajo arabske narode, da je sodelovanje njim samim koristno. Do sodelovanja z nacionalizmom teh dežel bi lahko privedla raztegnitev gospodarskega sodelovanja v okviru mednarodnih organizacij, kot sta Svetovna banka ali Severnoatlantska obrambna zveza. Veliko bolje pa bi seveda bilo, ko bi se dali arabski narodi prepričati, da bi ustanovili neke vrste organizacijo za gospodarsko sodelovanje za Srednji vzhod, ki bi delovala samo zanje. Tako bi bili posamezni narodi tega področja prej pripravljeni, da sprejmejo strokovne svetovalce in tehnično pomoč«.

Predlog štirih velesil Egiptu je bil obdobjanja vreden primer pravega načina, kako se je treba približevati tem vprašanjem. Kljub vsemu pa bi si bilo nespametno misliti, da bodo arabske države v sedanjem trenutku ta predlog tudi sprejele. Toda zahodne velesile si lahko privoščijo, da potrpežljivo čakajo vse dotlej, dokler kažejo odločnost«.

„Reakcionarne“ ulice

V zadnjem času so začeli z večjo naglico spreminjati imena ulic v državah ljudske demokracije. Na Madžarskem je budimpeštanski mestni ljudski odbor sklenil, izpremeniti imena sedemdesetim »reakcionarnim« budimpeštanskim cestam. Tako poroča ena zadnjih števil ugradnega glasila Madžarske delavske (komunistične) stranke. Vendar pa ne navaja novih imen prekršnih ulic.

Stalinovo ime se blešči že z nešteti uličnimi tablicami tako na Madžarskem kakor tudi drugje, in tudi imena mrtvih komunističnih voditeljev iz podložniških držav časte s tem, da preimenujejo po njih razne ulice in trge. Toda nobena ulica na Madžarskem ne nosi imena živčnega madžarskega komunističnega prvaka. Niti sam glavni sekretar madžarske komunistične stranke, Matyas Rakosi, nima svoje ulice. Po tem sklepajo Madžari, da so si komunisti gotovi zvestobe in se zanesejo na sloves komunističnega voditelja v podložniških državah šele takrat, ko je mrtve.

Tudi v Pragi so neopazno izpre-

Organizirano sejanje sovraštva

Sovražstvo delavskih množic je ena najbolj razvitih znanosti vodilnih kitajskih komunistov; tako vsaj izhaja iz došlih poročil.

Poročila omenjajo tudi članek — objavljen v uradnem pekinškem priročniku za tekoče zadeve — ki vsebuje navodila komunističnim propagandistom, kako morajo postopati na masovnih političnih mitingih, ki jih prirejajo na uraden ukaz. Ti mitingi so dobro obiskani, ker se vsi bojijo izostati zaradi raznih neljubih posledic.

Članek opisuje postopno tehniko, ki jo je uporabil ob prilikah, kadar želijo pekinški vodilni krogi ožigostiti katerega posameznika ali tujo vladu kot sovražnika kitajskega naroda. Navodila pišejo, da je za take prilike treba tožilec skrbno izbrati in poučiti. Ob takih prilikah delijo med udeležence tiskana gesla, zaupniki stojijo porazdeljeni med množico in vodijo preračunano odobravanje ali zasmevanje.

Mikrofonni in zvočniki ojačujejo vsak vzklil poslušalstva in širijo take medklie kot oglušajo in navidezno spontan izraz odobravanja v vsakem hipu, ki je zaželen od komunističnih voditeljev. Navodila poudarjajo, da se ni oziroma na to, če so obtožbe na takih sestankih resnične ali lažnjive. Važno je, da uporabijo kitajski komunistični propagandisti vsa sredstva, ki so potrebna za razvnanje množice.

Navedeni kitajski članek navaja, dobesedno: »Ce je dvignjena obtož-

Likvidacija litavskih škofov

V Združene države so dospela poročila, da so v splošnem preganjanju vere, za katero je dal pobudo Kremen, likvidirali vseh 11 rimsko-katoliških škofov na Litvaniji. Poleg tega je dovoljeno samo 200 duhovnikom od skupnega števila 2200, da izvršujejo svoje duhovne dolžnosti.

35 milijonov volivcev v Angliji

Po pravkar objavljenih uradnih številkah volivnega registra je imelo 25. oktobra pravico glasovanja v Veliki Britaniji 500.000 oseb več kot pri volitvah leta 1950. Register, ki je stopil v veljavo v marcu 1951, in ki obsega vse osebe, ki so dopolnile 21. leto pred preteklim junijem, kaže, da ima zdaj aktivno volivno pravico 35 milijonov oseb.

Natančnejše podatke o izidu angleških volitev objavimo prihodnjie.

Bolgarski umetniki

se nečejo zgledovati po sovjetskih Uradno glasilo bolgarske komunistične stranke »Rabotničesko delo« napada bolgarske umetnike, češ da se še vedno premalo zgledujejo po sovjetski umetnosti in da si se niso osvojili komunističnih kriterijev umetnosti.

Obtožuje jih tudi, da resno zamerjajo dve najbolj propagandni vrsti umetnosti: namreč ilustracije in karikature. Nekateri slikarji »izkazujejo s svojimi slikami hudo pomanjkljivo zaostalost. Se na mnogih slikah lahko odkrijemo sledove for malizma ter razne nepopolnosti, negotovost in celo čisto tehnično neznanje«, se pritožuje komunistični kritik.

IZ RAJA

Resnica - po radiu ni vseč Moskvi

V Sovjetski zvezi je zaposlenih z motnjo ruskih oddaj »Glasa Amerike« več oseb, kot jih zaposlujejo Združene države za ves program radijskih oddaj za dežele vsega sveta.

Automobili v Ameriki in v SZ

V Združenih državah ima vsaka tretja oseba avtomobil, v Sovjetski zvezi pa pride avtomobil na vsake 70 oseb.

Vsaki četrti

Na sovjetskem področju Nemčije ima vsaka četrta rodbina katerega sorodnika ali v zaporu ali v begunstvu. Tako je izjavil Dr. Hildebrand, predsednik zveze bojevnikov proti nehumanosti, v Angliji, kjer se mu na obisku.

Dr. Hildebrand je dostavil, da bo Sovjetska zveza, tudi če umakne svoje čete iz Vzh. Nemčije, imela 70.000 mož »ljudske policije« in da je zato treba biti pri zedinjevanju Nemčije previden.

ba, je treba inscenirati značilne primere in stopnjevati razburjenje in napetost. Na ta način se lahko izboljša podoba množice že od vsega začetka«.

Pravilna uporaba te propagandne tehnike, nadaljuje članek, bo ustvarila ljudsko nevoljo proti tistim, ki jih obtožujejo, ki bo trajala do konca zborovanja in še dalje naprej.

Za vojake pogreške naj trpi družina

Romunski uradni list je objavil nedavno vladno določbo, ki nosi številko 104, s katero je ukazana ustanovitev posebnih disciplinskih bataljonov za romunske vojake, ki so obsojeni na več kot 2 leti ječe.

Uradni list sicer ne navaja dolžnosti in dela, ki ga bodo opravljali kaznovani vojaki v disciplinskih bataljoni, vendar pa je iz določbe razvidno, da bodo morali opravljati posebno nevarno aktivno službo, kajti določba pravi med drugim: »Vojaske osebe, ki se bo v času opravljanja svoje kazni v disciplinskem bataljonu odlikovalo s pogumom, bo delno ali docela oproščeno preostale kazni.« Iz tega se lahko sklepa, da bodo morali opravljati kaznovani vojaki razna težka dela in bodo tako še povečali število tistih, ki morajo opravljati prisilna dela in katerih število je v Romuniji že itak zelo visoko.

Člen 4 te uradne določbe pravi, da »čas, ki ga bo prebil kaznovani vojak v disciplinskem bataljonu, ni vračunati v rok vojaške službe«. V skladu s komunistično prakso mora biti kaznovana poleg vojaka samega tudi njegova družina, zato določa štiri člene iste določbe, da »se morajo ukiniti za ves čas, ki ga bo kaznovani vojak prebil na odsluževanju svoje kazni v disciplinskem bataljonu, njemu in njegovi družini vse olajšave, ki jih določa zakon za vojaške osebe in družine vojakov«.

VESTI z GORIŠKEGA

Skrb doberdobske občine in njenega župana za javno korist

Zanimanje našega občinskega sveta za različna vprašanja in potrebe naše javnosti je veliko in tudi uspešno. Županom na čelu se naši moški trudijo, da bi priskočili občinarijem na pomoč, kjer le morejo. Sedaj so naprosili pristojni goriški urad za 1000 borovih in 300 drugih drevesnih sadik. Kakih dajset od teh vrst jih bodo nasadili na občinske prostore, vse druge pa porazdelili med občanarje v zasebno uporabo. Zato je priporočljivo, da posamezniki izrabijo to lepo priliko in posadijo čim več drevesc, ki bodo pozneje, ko zrastejo, dali lepo korist.

Tudi za novo cesto iz Jamelj v Gorenjo vas je sedaj skrb občinskega sveta in župana, ker je sedanja pot strma in nevarna. Hvalevredno je dejstvo, da so lastniki zemljišča koder bi nova pot tekla, pripravili ni odstopiti zemljišče, samo da bodo imeli cesto. Seveda so vsi Jamelji s tem načrtom kar najbolj zadovoljni.

Za točnejši in jasnejši vpogled v seznam živine v občini je obč. svet odredil, da nabavi nove tiskovine, ki bodo nudile možnost, da ostane matrika v občinskem uradu, drugi del tiskovine pa lastniku živine. Živina bo vpisana točno glava po glavi tako v matriko kakor na listek, ki ostane v rokah lastnika. Vsaka sprememba bo zabeležena v matriki in v lastnikovo tiskovino, toda dokazovalno moč bo imela samo matrika, če ne bo imela tiskovine v rokah lastnika pravilnega uradnega spisa ali izbrisa, odnosno popravka. Zato je nujno potrebno, da posamezniki ravnaajo vestno pri vpisovanju in brisanju števila glav svoje živine in da zlasti pazijo na točnost vsake zabeleže.

Do te odtoditve, kar se tiče živine, je prišlo zato, da se ne bo godila krivica nobenemu, kar se tiče odmere davka na živino in plačila vode. Voda stane mnogo v Dober-

dobu, saj je za tekoče leto določena vsota 600 lir na osebo odnosno na glavo živine. Ta znesek pa velja le če ne bo drugih stroškov, ki so vedno možni bodisi glede popravov, strojev v jezeru, vodovoda, podražive toka, zdravniškega pregleda, vanja vode itd. V tem zadnjem času je bil zdravnik že trikrat na licu mesta in ugotovil, da voda ni dovolj zdrava. Zato jo bo treba razkužiti odnosno razčistiti s kemičnimi sestavinami, kar je seveda v zvezi z novimi stroški.

Ljudstvo se kajpak pritožuje, da gre za vodo preveč stroškov in po edinci bi želeli, da bi postavili vsakemu poseben števec. To pa je zaenkrat nemogoče, ker so cevi stare in tu pa tam pokvarjene, tako da bi števec ne mogli delovati. Ko

bo vodovod preurejen po na novo zamišljenem načrtu, bodo postavili tudi zaželeni števec.

Da ne bomo govorili samo o gošpodarskih zadevah, pripominjamo, ob koncu tega našega dopisa, da ima vsakdo, ki mu je bila slovenska oblika priimka potujčena, možnost, da sedaj prosi za vrnitev slovenske oblike svojemu priimku. Naj stopi v občinski urad in prosi za pomoč glede tega, pa mu bo takoj ustreženo. Ta popravek priimkov je zlasti nujno potreben v naši občini, kjer imajo skoro vsi popačene priimke in so jih začeli sami popravljati. To pa seveda ni dopustno in lahko škodi zaradi kazni ali pa tudi zaradi zmede, ki nastane, ko gre za ugotovitev istovetnosti prizadete osebe.

O spremenjenih priimkih

Objavljamo naslednji dopis nepoznanega dopisnika, ki v živo zadane žalostno poglavje z našega javnega življenja na Goriškem.

Fašizem, ko je bil na vrhuncu svoje moči in slave, da uporabimo zgodovinsko opisno frazo, je razen drugih raznorodovalnih ukrepov prišel na dan tudi s tem, da se morajo poitalijančiti tudi rodbinska imena, ki zvene krepko slovensko, da s tem izbrisejo njihovo izvornost. Naše slovenske končnice na -čič, -ič, -ik, -ek ... itd. jim niso bile po godu in zato so začeli poitalijančevanje kar siloma izvajati najprej pri od njih odvisnih ljudeh, t. j. pri onih, ki so imeli obrtno, trgovino, državno službo itd., pozneje pa tudi pri drugih, ki so jim bolj kljubovali.

Tudi krajevna imena so pretvar-

jali in spakedrali ter ob koncu oziroma zatonu njihovega gospodovanja so našemu ljudstvu prepovedali govoriti slovensko v javnih lokalih, gostilnah in trgovinah, in to celo po deželi. Zadelo jih je zasluzena kazen, kakor vse one, ki so jih bogovi udarili s slepoto, da jih potem pogubeli!

Zmagoviti in preudarni Zavezni, ki so takoj po zmagi izdali razne ukazave, da je treba zatiranemu slovenskemu ljudstvu vrniti vse pravice, ki mu pritečejo, in med temi najbolj gažene jezikovne pravice ter razen povratka slovenskega jezika v šole tudi vzpostavitev okrnjenih in spačenih priimkov v prejšnjo lepo slovensko obliko. Bilo pa je prosto dano vsakemu, da se sam pobriga za spremembo italijaniziranega priimka, kar je ujemno: saj niso tisti spremenili imena, ki ga bodo sedaj popravili, in saj so jih tudi mnogim Italijanom spremenili, in ti jih bodo pa pustili sedaj v tej obliki. (Op. uredn.: Tudi rimska vlada je v tem oziru izdala okrožnico 24. junija 1948, št. 8300 II, ki dovoljuje vrnitev slovenske oblike prej popačenim priimkom. V praksi pa je goriška prefektura že za časa vojne in po 8. sept. 1943 ugodno reševala take zahteve slovenskih strank.) Torej ne čakati in zanašati se na izgovorom na to in ono, kar pomeni le bojazljivost. Par korakov do občinskega urada in še s par vrstami besedila na listu papirja, kjer se izraža želja, torej ne prositi, da se spačeni priimek popravi. Prvotno je bilo pričakovati, da se vsi požejo in to takoj izvrše. Kaj še, bila bi za o mahljive velika predrznost, posebno za one, ki so se fašistične šibe bali, in so se vedno pod tem vtišom. Le pogledimo sezname učencev po naših šolah in tudi one učnih moči srednjih in nižjih šol, koliko je tu še za preurediti! Kaj čakajo? Nekateri se boré za opcijo, drugi pa ne vedo sami povedati, koga in zakaj se bojé — so pač preveč vajeni ustrahovanja. Sami Lah si pri tem ne delajo nobenih predsodkov in niti ne mislijo delati razlike med onimi, ki so to častno takoj izvršili, in bojazljivci, ki do še zavlačujejo; saj oni, ki so jih pokorili, so še vedno tod in od teh imajo še vedno potrebo!... Pa končno ni izgovora in smešno je, da se ljudje, ki so tudi v stalnih službah, bojé spremeniti svoje spačeno ime v lepo donečo prvotno pristno obliko.

To naj rešuje ZVU v Trstu!

V »Demokraciji« od 21. septembra smo objavili pritožbo prizadetih oškodovancev, ker je italijanska vlada ukinila izplačevanje odškodnin, zaradi škode, ki je nastala v zvezi z rekvizicijami in z vajami zavezniških vojaških čet v bivši coni A, na Goriškem. Ukinitve izplačevanja odškodnine je italijanska vlada odredila svojevoljno, ne da bi zaradi tega dala kako objavo ali pojasnilo, čeprav je izplačevanje ukazala in sredstva nakazala Zavezniška vojska uprava Svobodnega tržaškega ozemlja v korist strankam, ki so škodo utrpeli.

Sedaj smo izvedeli, da je rimska vlada, na pritisk in pritožbo ZVU iz Trsta, preklicala svoj krivični ukrep in da se izplačevanje odškodnine zopet nadaljuje tako pri pristojnem tržaškem likvidacijskem uradu kakor tudi pri zakladnici italijanske banke (»Banca d'Italia«) v Gorici. Iz tega mesta se zato v

imeni prizadetih strank zahvaljujemo ZVU v Trstu, ker je s svojim nastopom pokazala, da ji je pri sr- ou čuvanje koristi našega ljudstva. Tudi rimski vladi gre priznanje, ker je takoj razumela pogreško in jo popravila.

Toda iz zanesljivih virov smo od poučenih krogov izvedeli, da namerava sedaj rimska vlada prevzeti v izključno pristojnost svojih organov pregledovanje in reševanje vseh še ležečih tozadevnih prijav škode in zahteva, da jih Zavezniška vojska uprava odstopi Finančni intendanci v Gorici.

Znano je, da so zavezniški organi, tako angleški kakor ameriški, že od leta 1945 dalje vsestransko naklonjeni našemu ljudstvu in rešujejo vse prijave točno, vestno, nepristransko in nujno. Zato prosimo ZVU, da zahteva rimske vlade v gori navedenem pogledu ne upošteva, ker je bolje, da ostane v pristojnosti zavezniških organov rešitev še ostalih prijav škode.

Na stotine prizadetih strank upa, da bo ZVU preprečila vsak vsemovoljen nastop in ukrep rimske vlade, kar bo strankam seveda le koristilo, saj je dobro znana počasnost in na žalost ne samo počasnost, goriške Finančne intendance, ki ni prav nič naklonjena slovenskim strankam in jim, če le more, nagaja! Rimska vlada pa bo, če odstopi od svojega namena, le pridobila na ugledu pred našo javnostjo. Dokler ne preuredi sistem svoje javne uprave in pošlje v naše kraje take upravitelje in funkcionarje, ki bodo našemu ljudstvu služili ter njegove navade, običaje in jezik spoštovali, ne pa prezirali in celo zatirali!

Seja pokrajinskega sveta

Predpretekli torek 16. t. m. se je nadaljevala na goriškem gradu seja pokrajinskega sveta. Naš svetovalec g. Rudi Bratuž je ugotovil, da so prišle v zapisnik prejšnje seje njegove besede proti priznanju prefektu dr. Palamaru, ki ga je predlagal pokrajinski predsednik dr. Culot, saj je ta prefekt slovensko manjšino le preziral.

G. Bratuž je tudi posegel v razpravo glede raznih vprašanj, ki so se obravnavala na seji.

Sladkor za čebele

Od ponedeljka 22. t. m. razdeljujejo sladkor po nižani ceni za čebele, in sicer po 3 kg na panj. Do sladkorja imajo pravico člani čebelarstva združenja, ki so v redu s članarino. Dobijo ga pri konzorcijih v Gorici (ulica Moreli), Krmini, Romasnu, Pierisu in Gradišcu. Tozadevna nakazila pa izdajajo na sedežu čeb. združenja v Gorici, ul. Duca D'Aosta 55, ob ponedeljkih in torkih od 9. do 12. ure predpoldne. Druge dneve je urad zaprt.

Razstava čipk

V čipkarski šoli v Gorici, ulica Moreli, je razstava čipkarskih del, in sicer do sobote 27. t. m. Prostori so odprti vsak dan od 9. do 13. in od 16. do 19. ure.

Tudi mi smo si razstavo ogledali in ugotovili, da ne zaostaja za ono od lanskega leta. Človeka prijetno gane, ko vidi lepo urejena prekrasna dela ženske roke, potrežljivo in v ženske sposobnosti.

Okusno razstavljena dela od šole do šole in razreda do razreda, dajo vtis velike poštovitosti in zmoglosti vodstva šole, učiteljev in razstavljalk.

Dela gojenk s slovenskih šol najdemo na desni strani od vhoda naprej.

† Dr. Pettarin umrl

V četrtek 18. t. m. je šel odvetnik g. dr. Luigi Pettarin v Trst na skupščino podjetja SELVEG. Ko je podal na skupščini svoje poročilo, mu je nenadoma postalo slabo. Ta, koj so ga prepeljali v bolnico, kamor pa je prišel že mrtev.

Naslednji petek 19. t. m. ob štirih popoldne so ga prepeljali v Gorico in slovesno pokopali ob lepi udeležbi vseh slojev in ob narodnosti goriškega prebivalstva.

Tudi mi se klanjamo spomnu odvetnika g. dr. Pettarina, ki je bil velik poštenjak in moč kremenitega značaja. Rodil se je v laškem Slovencu pri Moši pred osemdesetimi leti, na meji torej med Furlani in Slovenci. Za časa Avstrije je bil deželni podglavar in je zopet prišel nujno v stik s Slovenci. Obvladal je slovensko prav dobro in se je s svojimi slovenskimi strankami razgovarjal najraje v slovensščini. Stalno je čital slovenske liste in gojil do nas Slovencev omikano in pošteno prijaznost, ki jo malokdo od tolikih Furlanov še odkritosrčno izkazuje, ko se nam dobrakajo samo pri zaprtih vratih.

Toda g. dr. Pettarin je bil mož širokih razgledov in ni klonil za nobeno ceno pred resnico, kateri je gledal v obraz z vso lepoto svojih jasnih oči, prav zato ker je bil vsestransko globoko naobražen in izvršten pravnik. Bil je dober poznavalec slovenske duše in slovenskih razmer in težnj. O njem lahko rečemo, da je bil najbolj naobražen Furlan na Goriškem in najbolj dobro poučen v vseh zadevah, ki se tičejo javnega političnega in gospodarskega življenja. Verovaj v zmagajo pravičnosti in z vsem srcem želel mirno sožitje med Slovenci in Italijani na tem ozemlju in na podlagi popolne enakopravnosti ter strogega medsebojnega spoštovanja. Zasledoval je pošteno ta cilj še sedaj, ko ga je smrt srečala na delu, kakor je sam želel. Dr. Pettarin je namreč pravil, da ne bi nikoli rad bil prisiljen leči v posteljo bolan, ker je delo nad vse ljubil!

Ohranimo torej g. dr. Pettarina v blagem spomnu in nadi, da se bodo njegove želje, ki so tudi naše želje, končno vendarle izpolnile.

Njegovim cenjenim ožjim sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sožalje!

GOSPODARSTVO

Sejmo pšenico

Ker je bil letos bolj slab pridelek pšenice, marsikateri kmet dela račune, kaj bi sejal, da bi imel več donosa od obdelane zemlje. Kmetje nekako naginajo k misli, da bi sejali malo pšenice, kar n. pr. koruza za več donosa. Moramo pa vedeti, da je kruh tako rekoč podlaga naši prehrani! Zato naj nas ne plaši letošnji bolj pičel pridelek pšenice.

Sejmo in sejmo tudi pravilno! Predvsem in zlasti pazimo, da globoko preorano zemljo dobro izravnamo z branjem, da ne ostanemo jame. V teh bi ostajala voda, ki je eden največjih sovražnikov mladih korenin pšenice. Opazovanja so pokazala, da navadno po deževnih zimah sledi slab pridelek pšenice!

Potem seme razkužimo s prahom »Caifarox« ali še bolje z brezdušnim prahom »Geogamma«.

Pri gnojenju z umetnimi gnojili tudi ne smemo biti preveč varčni. Poskušnje so pokazale, da je na enem ha površine, ki je bil pognojen s 4 q amonijskega fosfata, bilo letos pridelano 23.64 q pšenice, letos pridelano 23.64 q pšenice, medtem ko je na drugih površinah bil srednji pridelek 17 q! Razlika, kakor vidimo, je precejšnja, če gnojimo namesto z 2 q s 4 q amonijskega fosfata na ha poleg 5-6 q superfosfata in 1-1.5 q kalijeve soli v peščenih zemljah.

Modra galica

Bliža se čas, ko bomo morali prvič škropiti breskvan. Ni pa nikjer dobiti modre galice!

Volivna pravda v Sovodnjah

Pretekli teden smo na kratko odgovorili »Soča«, kar se tiče priziva devetih kandidatov na listi s »Cebelic« kot izvolitvi devetih v liste »DFS«. Povedali smo, da se mi demokrati poslužujemo predpisov zakona, ki nam dajejo možnost, da uveljavljamo naše pravice.

Kar se pa »okoloradskega hrošča« tiče, kakor pravi »Soča« zasmehujoče našemu znaku »Cebelic«, pripominjamo, da utegne biti naša »Cebelic« res pravi »okoloradski hrošč« za »DFS«, saj je to poslednjo že močno razjedel, kakor so pokazale prav občinske in pokrajinske volitve 10. in 11. junija t. l. Zato je politična šala s »okoloradskim hroščem« za frontaše dokaj neumestna.

Mi demokrati se naših demokratičnih načel prav nič ne sramujemo in naših znakov tudi ne, zato se poslužujemo prosto zdaj pridne »Cebelic«, zdaj duhteče »lilpe«, kakor nam pač razmere svetujejo od primera do primera, ne da bi zatajili niti naroda niti svojih demokratičnih slovenskih načel. Pač pa se frontisti res sramujejo komunističnih načel, ki jih vodijo in katere skrivajo za narodnimi gesli, ki nimajo s komunizmom nič opraviti in so z njimi v kričeem nasprotju.

Tudi trditve, da se naši zastopni-

ki v občinskem svetu v Sovodnjah ne brigajo za javno stvar, je smešna in povsem neresnična, saj je n. pr. zasluga prav naših zastopnikov, če je pristojno ministrstvo nakazalo 2.395.980 lir za popravo ceste na Vrh sv. Mihaela, kakor se glasi brzojavka iz Rima od 15. t. m. Kdo pa je sprožil zadevo razdelitve koristi od carine prostega pasu (»zona franca«), rešitev občinskega doma itd.? Kdo je kriv, če ne samo frontaši, da so bili odslovljeni nekateri občinski uradniki zgolj iz strankarskih ozirov? Frontaški svetovalci so le povečali občinske stroške v marsičem, naši svetovalci pa se potegujejo le za koristi občine in občanarjev! Oni ne uganjajo nobene politične opulacije in so na seji od 2. septembra, ko so se pregledovali glasovi, oddani na volitvah od 10. in 11. junija, glasovali le na temelju člena 74 tozadevnega zakona. Posledice so jasne: pravico do uveljavljanja glasov imajo le tisti, ki so napravili priziv, in ne tudi frontaši, ki so ga — po izjavi župana — zamudili! Kar zopet jasno izhaja tudi iz vabila na sejo, ki ga je podpisal sam g. župan in ki pravi dobesedno, da gre za »pregled uničenih volivnih za časa volitev 10. in 11. junija 1951 na rekuz devetih kandidatov »Cebelic« proti devetim kandidatom »DFS«, izvoljenim v občinski svet.

I. Stanje cerkvene organizacije na Primorskem

Primorsko imenujemo v naslednjem sestavku ono ozemlje, na katerem živé, kompaktno ali mešani z Italijani, Slovenci in Hrvatje, kolikor jih je ostalo po svetovni vojni (1914-1918) ločenih od narodnega telesa ter po mednarodni pogodbi pravno pripisanih Italiji v Rapallu 12. nov. 1920. oziroma v Rimu 27. jan. 1924. (Reka). Staremu avstrijskemu pojmu Primorske dodajamo s tem ozemlje beneških Slovencev, drobce kranjskega ter koroškega ozemlja, Reko ter Kvarnerske otoke, izvenški Krk ter par drugih manjših otokov, slednjič še Zadar ter Lastovo s Pelagruzem; odkrhnemo mu pa le župnijo Kastav s par kaplanijami ter župnijo Davčo pri Gorici, nad katerih ozemlje je že segala jugoslovanska oblast.

To ozemlje je odviselo l. 1918 od desetih škofij: Celovec (2164 Slov., 1207 Ital.), Dubrovnik (1508 Hrv.), Gorica (155309 Slov., 114000 Ital.), Krk (19207 Hrv., 13977 Ital.), Ljub-

Verski položaj na Primorskem v letih 1918-45

bljana (64239 Slov.), Poreč (88002 Hrv., 57852 Ital.), Senj (19668 Hrv. in Slov., 23000 Ital.), Trst (251265 Slov. in Hrv., 137520 Ital.). — Mesto Trst je velikansko naraslo od tedaj, v prid Italijanom seveda! Vidim (39724 Slov., 14693 Ital.), Zadar (11184 Hrv., 12000 Ital.). Pet od teh škofij (Gorica, Poreč, Trst, Videm, Zadar) je imelo svoj sedež v Italiji. Drobci ostalih škofij so pa upravljali apostolski administratorji v Gorici, Zadru in na Reki. (Reki do l. 1921 drobce senjske ter krške škofije, od l. 1921 naprej pa le senjske, ker so Kvarnerski otoki tedaj prišli pod zadrsko upravo).

Po priključitvi Reke Italiji je sv. Stolica dne 31. maja 1925. tam ustanovila škofijski sedež, čigar območje naj bi segalo nad mesto samo, nad večji del tržaškega dekanata Kastav (vzemaj župnijo Kastav ter dve kaplaniji), ki je dobil svoj no-

vi sedež v Volovskem, nad župnijo Jelsane ter kaplanijo Brgrad iz tržaškega dekanata Jelsane ter končno nad štirimi župnijami ter dvema kaplanijama ljubljanskega dekanata Trnovo, ki se je združil v novi dekanat Trnovo-Jelsane. V novi škofiji je živel približno 65000 Hrvatov in Slovencev.

Položaj je ostal od tedaj neizpremenjen do konkordata med sv. stolico in italijansko vlado, 11. febr. 1929. Člen 16. tega konkordata vsebuje namreč določbo, po kateri naj se meje škofij v Italiji ne raztezajo izven državnih meja, kakor tudi obratno ne. Na podlagi te določbe je dne 10. febr. 1933 sv. Stolica izdala apostolsko konstitucijo »Quo Christi fideles«, uveljavljeno dne 1. jul. 1933., s katero se je vršila končna razmejitev ozemelj, katere sta upravljala še ostala dva apostolska administratorja. Dekaniji I-

drija in Vipava sta pripadli goriški nadškofiji; dekanija Postojna z župnijama Košana in Vreme, odcepljenima l. 1925. od trnovske dekanije, škofiji tržaški; dekanija Trbiž ter župnija Bela peč nadškofiji v Vidmu; Kvarnerski otoki Cres, Lošinj, Unije, Sušak in Ilovik ter otok Lastovo pa nadškofiji v Zadru. Neizpremenjena je ostala le poreško-puljska škofija.

II. Postopanje italijanskega ljudstva ter državnih oblastev do Slovanov v cerkvenem oziru

Vsa italijanska politika v osvobodni Primorci se da zapopasti v težnjo: dati deželi pristni italijanski značaj ter uničiti vse, kar bi se nosilo neitalijanski pečat. V to svrhu je morala vsa laična inteligenca ali zapustiti deželo ali se umakniti v ozadje, uradništvo je bilo presejeno, učitelstvo nadomeščeno z

italijanskim, slovenski ali hrvaški jezik pregan iz vseh uradnih listin ali poslopj, slovenska kultura in gospodarska društva razpuščena ali uničena, karitativne ali kulturne ustanove razpuščene, imena slovenskih mest in vasi, rek in gorá poitalijančena, spremenjeni celo priimki ter nedovoljena slovenska imena otrokom, razbiti, uničeni ali izbrisani slovenski spomeniki ali napisi, celo na grobovih; zato so končno posebna sodišča obsodila slovenske javne delavce in domolube na internacijo, pregnanstvo, dolgoletno ječo na otokih ali celo na smrt.

A ničev bi ostal uspeh vsega tega ogromnega raznarodovalnega dela, ako bi se Slovenci oz. hrvaški jezik ohranil in instituciji, ki živi z ljudstvom v najtesnejši zvezi, to je v Cerkvi, čigar naloga je, ščititi božje in naravne pravice, posebno

tlačenih in ponižanih, proti vsakomur. Nič čudnega torej, da je preganjanje slovenske manjšine v Primorci pustilo svoje sledove tudi na cerkvenem polju.

Italijanske zahteve v tem pogledu so merile na tri cilje: odpravo slovenskega oz. hrvaškega jezika iz cerkve, s čimer naj se zadene staroslovanski obredni jezik (glagolica), pridige, petje, molitve, ki jih opravlja duhovnik pri gotovih obredih, molitve ljudstva v cerkvi in v procesijah, molitvenike ter slovenske napise, odpravo pouka krščanskega nauka v domačem jeziku, kar bi povzročilo tudi odpravo katekizmov, ter končno iztrebljenje slovenske duhovščine ali vsaj podkupljenje te duhovščine, da bi postala poslušno orodje v službi raznarodovanja svojega naroda, s čimer bi bila vsa druga vprašanja rešena. Duhovščino so čakale tedaj najtežje preizkušnje, njej so veljali prvi napadi, ki so se nato ponavljali v različni obliki z ozirom na čas in okolje. (Se nadaljuje)

Komunistično zadružništvo Jugoslovanski kolhozi na preizkušnji

Jugoslovanski komunistični režim doživlja na vseh popriščih svojega eksperimentiranja brodomom za brodomom. Tudi najbolj nepristranski opazovalci se vrva misel, da je edini cilj jugoslovanskih komunističnih oblastnikov, obdržati si neomejeno oblast in z vsemi sredstvi vsak dan sproti zagrenjeni marmeladi človeku, ki itak nevdružno težko življenje, pri tem pa ga tolažiti z neizpolnjenimi gospodarskimi, socialnimi in političnimi obljubami. Po vsakem obisku, ki ga človek z odprtimi očmi in ušesi, z zdravimi možgani in trezno razodnostjo opravi v domovini Jugoslovanih, se mu utrjuje misel, da so današnji, komunistični usmerjevalci javnega življenja v resnici neustrudljivi genijalni grešniki.

Vse politično, gospodarsko in socialno življenje države se preliva iz ene napake v drugo. Komunistični voditelji naravnost tekmujejo med seboj, kdo bo bolj udarniško grešil. Vlada pa — kakor je v neki drugi zvezi, na veliko žalost naših bralcev in neplačanih titovskih hvalisarjev, priznal v »Corriere di Trieste« sam njen beograjski dopisnik, g. V. Mihelj — »ne sledi tisti poti splošnega reda, ki ukazuje vladajočim, da se posloviijo z vladnih stolic, če se njene zamisli izkažejo kot napačne, pač pa se še bolj trdovratno oprijemlje svojih napak. Tipično komunistična miselnost, ki pravi: 100-krat ozani laž in postala bo resnica, 100-krat pogreši in iz zmote bo nastala čednost!

Pred nekaj meseci je jugoslovanski notranji minister Ranković pod pritiskom zunanjega sveta in v situaciji, ki komunistični vladavini v Jugoslaviji ni obetala dobrot, strastno napadel jugoslovansko sodstvo in ožigalske policijske postopke na način, ki bi delal čast najbolj demokratičnemu parlamentu. Pri tem pa je prvi jugoslovanski policaj popolnoma prezrl, da je dejansko napadal samega sebe in vse tiste srednjeveške inkvizicijske izume, ki mu jih je vtepal v glavo tovariš Beria. Ob čitanju teh obtožb — in to je bilo tudi edino zanimivo čitanje za jugoslovanskega bralca od komunističnega osvobođenja dalje — se je preprost človek za čudeno spraševal: »Pa kaj je res pamet srečala te ljudi?« Sele po več mesecih se je zavedel, da so bile vse te obtožbe zgolj potrebne »žetanje« pred ameriški obiskovalci jugoslovanskih zaporov. Po obisku strica iz Amerike pa je ostalo vse pri starem. Res je Ranković pozaprl nekaj ravnateljev kaznilnic in nekaj nadzornih organov, toda ne zato, ker so le pregorele izpolnjevali ukaze UDB-e oziroma njenega najvišjega gospodarja in ustanovitelja Rankovića, pač pa zato, ker so bili osumljeni, da koke-tirajo s Kominformo. Tako je pogodil kar dve muhi na en zamah.

Kidrič je bil v tem pogledu dovolitejši. Do svojega zadnjega dolgovnega govora, s katerim je tako izčrpan postregel svojim čitateljem na naši zemlji tudi »Primorski dnevnik«, je menda že točno sedmič postavil samega sebe na laž. Kidričev recept narodnega gospodarstva je zelo preprost: Kar si povedal in zaukazal v preteklosti, je za sedanjost za nič in pogrešno; ali od sedaj dalje boš videl, državljani, da znamo nekaj več ko hruške peči! Narodno gospodarske hruške Borisa Kidriča pa so vsako leto manj užitne tepke.

Ze pred leti je narodno gospodarski tisočumetnjakar Boris Kidrič ugotavljal, da se je splošna življenjska raven dvignila v Jugoslaviji za polnih 7 odst. od ravni leta 1939. Tako mu je namreč povedala statistična birokracija, ki jo danes preklinja. Sicer bi tudi brez statistike kaj lahko ugotovili, da se je njegova osebna življenjska raven

dvignila za najmanj 10000 odst. in prav za toliko tudi raven vseh njegovih najbližjih prijateljev, ki pa jih je le preveč, da bi jih lahko imenoma zapisali, vendar pa ti prijatelji ne presegajo 1 odst. vsega jugoslovanskega prebivalstva in tako nastajajo velike aritmetične težave...

Sam vrhovni gospodar Tito je Kidriča postavil na laž, ko je v svojih zadnjih govorih tako pogosto priznaval, da v njegovi Jugoslaviji vendar ni tako, kakor bi lahko bilo. Zato so se Tito sam in z njim vsi komunistični oblastniki vred potrudili dokazovati vsemu svetu, da vsega tega niso oni krivi, pač pa: vojni dogodki, domača in tuja reakcija, sovjetski blok, suša itd., itd., da ne omenjamo najnovejše nadloge: oboroževanja.

Da pridela današnji jugoslovanski kmet 40 odst. žitaric manj kakor pred vojno; da je pridelek sladkornja za prav toliko manjši, da uvaža danes Amerika v Jugoslavijo slanino in mast, medtem ko je »gnila Jugoslavija« krmila z masčobami vso Srednjo Evropo in še po kako deželo navrh; da si je jugoslovanski delavec pred vojno kupoval govedino po 8 din za kg, kolikor je hotel in kjer je hotel, in da je bila ta govedina za gospodo in za proletarijat enake vrste in po istih cenah; da je gorenjska tekstilna industrija zalagala s svojimi izdelki velik del Bližnjega vzhoda; da si kupil prvovrstno blago za moške obleke po 250 din meter, danes pa plačuješ za voleno vrečevino od 3000 do 6000 din; da ti je Bata prodal par delovnih čevljev za 65 din in da enaki stanejo danes 2000 do 2500 din; da je trboveljski rudar v »gnili Jugoslaviji« nakupil za svojo mesečno plačo dve solidni moški obleki, da pa mora dangs za eno samo služiti najmanj 3 mesece in pol; vsega tega seveda ni krivo komunistično zapravljanje, pač pa zemeljski in nebeski sovražniki »judstva«. Če Borisu Kidriču ne bodo postavili spomenika v sredi Banata in če ne bo nad vsakim jugoslovanskim ognjiščem visela njegova slika, že v najbližji prihodnosti, potem je hvaležnost v resnici za vedno pokopana.

Tudi z demokracijo, ki so jo že pred leti vrgli iz uradnega naziva

Titove Jugoslavije s polno upravičenostjo, je približno prav tako, kakor z jugoslovanskimi zapori in jugoslovanskim blagostanjem. Ze nekaj tednov UDBA pridno zapira, ljudska sodišča pa kot na tekočem traku obsojajo novovrstne »razbojnjake«. Teh je v komunističnem slovarju že za nekaj strani. Kolhozov, ci so namreč kar v množični začeli zapuščati državne fevde, seveda ne zato, ker so jih državna velekapitalistična obratovališča ponižala od svobodnega lastnika zemlje v navadnega kulija, pač pa zato, ker jih hujša proti komunistični strahovladi duhovščina in reakcionar-na inteligenca. Tito je sicer večkrat podčrtal, da je vstop v kolhoze »prostovoljne in obenem dodajal, da je tudi izstop »prostovoljen«, pozabil pa je povedati, da pa pot iz kolhoza v zapor ne bo »prostovoljna«. Pa to je bila samo majhna napaka, ki pa je ne bo popraviljati Tito, pač pa ubogi kolhoznik. Kljub temu, da je kolhozovstvo skozi celo vrsto let dokazalo svojo popolno zgrešenost in na milijone ljudi obsodilo na smrt zaradi gladovanja, milijonom jugoslovanskih otrok vsadilo v njihova mlada življenja klice tuberkuloze zaradi nedohranjenosti, je »kolhoz temelj našega socialističnega sistema«, kakor je dejal Tito. Stokrat pogreši in iz zmote bo nastala čednost! Uboga demokracija, ki jo na tilnik pritiska pištola UDBE!

Kolhozovska bitka pa ni ostala — kakor vse ostale nekoč — v strogih mejah železne zaves, pač pa je vzbudila pozornost vsega sveta in posebno tistega, ki naj popravlja dnevene napake Titovega režima. Ameriški tisk se obirno bavi s tem »temeljem socialističnega sistema« in to gotovo v tem trenutku ni prav največja prijetnost za KPJ in njene številne narodno gospodarske »izvedence«. Američani obiskujejo industrijske zamisli petletke, učijo jugoslovanske komuniste, kako naj upravljajo modernim strojem, verjetno pa se tudi na kmetijstvo nekaj razumejo, saj so po vojni prehranili pol sveta, pa bi znali verjetno tudi o kolhozovstvu kaj povedati. In v to ameriško spretnost verujejo vsi nekomunistični Jugoslovani, zato so tudi prepričani, da bodo v kolhozovski bitki ostali zmagovalci — jugoslovanski kmetje. Če pa bo Titov temelj enkrat zrahljan, bo dozorel čas, ko bo komunistična vlada v Jugoslaviji morala slediti tisti poti splošnega reda, ki ukazuje vladajočim, da se posloviijo z vladnih stolic, če se njene zamisli izkažejo kot napačne! Ta splošni red je namreč temelj resnične demokracije, na katerega zlasti Američani nikoli ne pozabljajo.

Obiskal sem umetnostnega sodelavca »Demokracije« in »Stvarnosti« Tonea Miheliča na njegovi razstavi v Benetkah. Tone Mihelič je rojen v Skofji Loki na Gorenjskem. Studiral je najprej v Ljubljani na Kiparski in rezbarski šoli pri Francetu Kralju in Jurkoviču, nato v Pragi pri Ubrovskem. V Ljubljani se je pri prof. Mateju Sternenu seznanjal s slovenskim impresionizmom. Leta 1941 je šel študirat slikarstvo na akademijo v Firence, kjer je imel za učitelja mojstra Capochinija in Careno, najbolj slovitega starega italijanskega slikarja. Od leta 1944 do 1948 je študiral dekoracijo za

Tone Mihelič razstavlja v Benetkah

Obiskal sem umetnostnega sodelavca »Demokracije« in »Stvarnosti« Tonea Miheliča na njegovi razstavi v Benetkah.

Tone Mihelič je rojen v Skofji Loki na Gorenjskem. Studiral je najprej v Ljubljani na Kiparski in rezbarski šoli pri Francetu Kralju in Jurkoviču, nato v Pragi pri Ubrovskem. V Ljubljani se je pri prof. Mateju Sternenu seznanjal s slovenskim impresionizmom. Leta 1941 je šel študirat slikarstvo na akademijo v Firence, kjer je imel za učitelja mojstra Capochinija in Careno, najbolj slovitega starega italijanskega slikarja. Od leta 1944 do 1948 je študiral dekoracijo za

stensko slikarstvo na akademiji v Rimu pod vodstvom mojstra Ferrazija.

V Rimu je razstavljal leta 1948 in 1949 v okrilju Art-cluba, IRO-a in na uspešni osebni razstavi v galeriji San Bernardo. Po preselitvi v Benetke se je začel baviti z alegoričnimi kompozicijami.

Njegova sedanja razstava v Benetkah v palači Giustiniana obsega 50 del iz zadnje petletne dobe njegovega umetniškega ustvarjanja.

Miheličeva umetnost je neorealistična. V njegovih starejših delih so še vidni sledovi impresionizma. Njegova najbolj značilna dela so velike kompozicije, v katerih se prehaja iz neorealizma v ekspresionizem.

V Benetkah razstavlja prokrajine iz Toskane, Rima in Benetk; portrete in figuralne kompozicije.

V toskanskih pokrajinah je čutil mehko barvo, ki so značilne za florentinsko okolico. Rimske motive diči arhitektonska zgradba ter topli in sočni toni, ki dajejo slutiti vpliv rimske šole. V svojih zadnjih delih polaga največjo važnost na barvne kromatične mase.

V portretih je vezan na obliko, toda njegova barvna občutljivost premaga vsako trdoto oblik, tako da iz vsakega portreta odseva milina ženskega obraza.

Tihožitja mu služijo samo za sprostitev barvne igre. Posrečene so njegove morske fantastije, ki prehajajo že v abstraklizem.

Beneški motivi prihajajo še prav posebno do izraza s svojimi pestrimi svetlobnimi učinki.

Med izrazitejša razstavljenega dela spadajo velike alegorične kompozicije Plodovitost, Zriva in Talci, pri katerih močno žareča svetloba podaja tragičnost dejanja.

Beneška javnost je ugodno sprejela Miheličev razstavo, za kar pričajo posebno kritične ocene v beneških listih »Il Gazzettino« in »Gazzettino-Sera« ter uvodna beseda na programu izpod peresa Virgilia Guidija, znanega slikarja in umetnostnega profesorja na akademiji v Bologni.

Peter Klepec in njegova resnica...

»Demokracija« še ni ničesar zapisala o novi publikaciji »Tabora«, ki sebe imenuje »zbornik umetnosti in razprava«, pa se mi zato zdijo, da spregovorim nekaj besed o tej publicistični novotvorbi. Publikacija je izdala založba »Tabora«, čeprav nas na drugem mestu potujejo, da je izšla v samozaložbi sodelavcev, in to v Trstu in v Celovcu. Natisnili so jo v tiskarni »Carinthia« v Celovcu.

Na radiu Trst II so jo uvrstili med kulturne pomenke, pa bi bolj spadala med strankarsko-politična obračunavanja, saj se tudi površnemu čitatelju vrva misel, da je bila v prvi vrsti izdana zaradi nujnosti strankarsko-političnega izbruha, ki tako neprijetno tlačil mnoge slovenske poklicne strankarje v begunstvo. V kolikor se sodelavci niso poskrili pod razna izmišljena imena, so skoraj vsi begunci; gradivo pa, ki ga obravnavajo v prvem delu, je verno spricevalo določenih beguncev.

V kolikor sem mogel do sedaj ugotoviti, se ni niti en sam sodelavec javno odrekel vsebini, zato vsi pravičeno smatram, da nosijo vsi sodelavci kolektivno odgovornost, ki je ne more odpraviti niti izrečno zagotovilo, da so prispevki v njej izraz osebnega stališa in gledanja piscev. Publikacija se nas tiče in v toliko, v kolikor so nam ti begunci izkazali čast, da nas ostalemu svetu predstavijo v obliki, ki je v težkem navzkrižju z osnovnimi pravili gostoljubnosti. Značilnost politično-strankarskega dela »Tabora« je nadalje v tem, da so oba glavna politična članka z naravnost revolucionarnimi samostojnimi programi in programi previdno pregrnili z anonimnostjo. Pri tem pa ti junaki udrihajo po tistih, ki na javnih shodih z vsjo odločnostjo in brez strahu »preganjajo« s katere koli stranke branijo demokratizacijo pravice slovenskega naroda od l. 1947 dalje. To je značilno zaradi tega, ker nastopajo po vseh deželah in v vseh časih ljudski tribuni s svojo polno osebnostjo, saj so ti programi, posebno če, če so napisani s tako neskrupulno oblastnostjo, živo povezani z živno osebo oznanjevalca. Tako težko in pogostokrat močno predzre besede in ocene izgubljajo svoj poudarek in zlasti svojo močnatost, če padajo iz plotov anonimnosti; tega bi se morali v prvi vrsti zavedati samozvani mojstri in učitelji slovenske politike.

Člane SDZ bodo zanimala izvajanja Petra Klepeca v tistem delu »Slovenskega položaja 1951«, ki je njim namenjeno, čeprav je pisec bolj z nosom kakor s prstom pokazal nanje. SDZ imenuje Tržaško demokracijo politično gibanje, ki da je »zašlo od l. 1948 dalje pod vpliv nekaterih političnih zanešenjakov, ki so se vrnili, ali pa prišli iz Jugoslavije... V Trstu so prinesli le staro nestrpnost in podedovane politične zablude slovenskega liberalizma... Njihovo kulturno-bojno razpoloženje, njihove težnje po monopolizmu na vseh področjih... Speljali so vso stvar v nekaj meščanski nacionalizem brez stvarne socialne vsebine, o čigar barvi se danes ne vemo natančno, kakšna je... tudi v Trstu so se poskušali uveljavljati s pomočjo zunanjega gospodarja... Skušali so zasedi čim več mest pri zavzetih ter odriniti od vseh možnosti sorojake, pri čemer so se sklicevali na lastne, dvomljivo čiste roke, ter še bolj dvomljivo »demokracijo« preteklost. Kjer so se vsi drali, so izvajali diskriminacijsko osebno politiko proti nekomunističnim Slovincem drugega prepričanja... Upira se razpravljati o podrobnostih delovanja teh posameznikov na področju slovenske politike v Trstu. Odgovorni so za mnogo napak, ki jih je slovensko demo-

kratično gibanje tamka zagrešilo in katerih posledice so se pokazale pri predlaskih volitvah.

To je le nekaj cvetk iz vrta Petra Klepeca. Zdi se ti, da smo se nenadoma vrnili v zlato dobo pred petnajstimi leti in da prebiramo v unioński kavarni v Ljubljani »Slovenski doma«.

Pa tega vprašanja nisem hotel načenjati, če je že kaj prizadetih, bodo že poskrbeli, da klevetniško gonjo speljejo na izvenroytarske kolesnice. Jaz bi samo skromno vprašal g. Petra Klepeca, ki nas ob zaključku preseneča s trditvijo, da je cvetke sadil brez strasti, kje so tiste monopolistične težnje »zanešenjakov«? Kaj bi mlatili po zraku, stopimo raje na trda tla stvarnosti. Na žalost imamo Slovinci v Trstu samo dve ustanovi, kjer praktično prihajajo v poštev kakršne koli monopolistične težnje. Solsko področje... Tam, g. Peter, ima SDZ enega samega člana v skupini profesorjev, in ta ima pri polni kvalifikaciji v resnici monopol za poučevanje na neki nižji strokovni šoli. Pol dučata učiteljev, članov SDZ, je raztresenih po podeželskih šolah, v mestu ni nobenega.

Torej bogaboječi in resničljubni g. Peter, na šolskem področju so mogoče res kake »monopolistične težnje«, samo SDZ nima z njimi prav nobenega opravka. Mi vemo samo eno, da so bile slovenske šole ustanovljene za potrebe naših otrok in ne zaradi nezaposlenosti gostov, ki so se šisto slučajno ustavili pri nas. Mi smo jim hvaležni za to delo, že sama pravila o lepem vedenju pa bi zahtevala, da ti začasni in prehodni usmerjevalci našega šolstva upoštevajo želje in zahteve najmočnejše nekomunistične slovenske stranke, ki je 100 odst. »domačinska«, saj nima niti enega člana, ki ne bi bil domačin.

»Drugi« monopol je radio Trst II, Tu ste g. Peter Klepec verjetno še bolj poučeni o »monopolističnih težnjah«. Tudi tu ima SDZ enega samega člana. Če ima ta edini član »monopolistične težnje«, naj preso-di slovenska javnost sama, ker ji pač ne bo težko zaslediti, če prihaja v njej o v e m d e l u do izraza »kulturno-bojno razpoloženje«. Kje ta dva člana SDZ z dvomljivo čistimi rokami in še bolj dvomljivo »demokracijo« preteklostjo izvajata diskriminacijsko osebno politiko proti nekomunističnim Slovincem drugega prepričanja, bi pa moral resničljubni g. Peter Klepec konkretnije dokazati vsaj taka je vsekakor moja kategorizirana zahteva. SDZ se je trudila in se trudi tudi v sedanjosti, da Slovincem, ne glede na njihovo politično pripadnost, poisce in najde košček kruha, o tem bi tudi g. Peter verjetno vedel kaj povedati...

Tudi glede volitev pred dvema letoma bi rad pripomnil, da je bila prav zasluga takih »zanešenjakov«, da SDZ ni razkrila in javno ožigosala nekaterih nedomačinov, ki so takrat po nekaterih slovenskih hišah agitirali za DC in da je ustavila preiskavo, kje so se razmnoževali znani sramotilni letaki proti SDZ. K temu bi še dodal, da je po vsej verjetnosti imela izdaja publikacije »Tabora« isti namen, kakor razkrojevani letaki določene skupine pred dvema letoma. Čas, ki so ga za izdajo izdajatelj izbral, presenetljivo sovпада s časom upravnih volitev v Trstu. Seveda pri tem izdajatelj niso računali na možnost odgovditve volitev. O tem pa naj razmisli glavni volivni odbor SNL in primerno ukrepa.

To je samo nekaj bežnih pripomb k tej publikaciji, ki tako živo spominja na neprevčevalno strankarsko preteklost osrednjih Slovincov. Gotovo se bodo oglašili tudi še drugi in vsekakor pristojnejši politični in književni strokovnjaki.

dr. R. J. MARC

SLOVENSKA PROSVETNA MATICA vabi na BOLGARSKI FOLKLORNI VEČER

ki bo v soboto 27. oktobra ob 20.30 v Auditoriju ZVU v ulici Teatro Romano, vhod B.

S P O R E D

Bolgarski pevski zbor pod vodstvom Jurija Rotha:

- a) Sumi Marica
- b) Mila domovina (rodoljubna)
- c) Sla je Lalka v vinograd (venček bolgarskih narodnih pesmi)

Bolgarska plesna folklorna skupina pod vodstvom Vena Rangellova; na tamburico igra Georgij Gogov:

- a) Paprike
- b) Trahijsko kolo
- c) Svatbeno kolo
- d) Seči, kopaj

3. Slovenski narodni ples: solistka Tatjana Akinfijska.

Violinist Stefan Nedelčev; na klavirju spremlja Mirca Sancinova:

- a) G. Pugnani-Kreisler: Preludium in Allegro
- b) Aleksander Glazunov: Méditation
- c) Fritz Kreisler: Tambourin Chinois
- d) Panéo Vladigerov: Chant
- e) Dinicu-Vladigerov: Hora staccato

Bolgarska folklorna skupina:

- a) Tresi se, brati!
- b) Pajduško kolo
- c) Tamburaš Georgij Gogov izvaja bolgarske ljudske napeve
- d) Ročenica.

VSTOP proti vabilu, ki ga dobite na sedežu SPM v ulici Machiavelli 22-II., v tiskarni Adria v ulici San Anastasio 1-c in na sedežu Bolgarskega nacionalnega komiteja v ulici Machiavelli 19-II (Grigorov).

ANGLEŠKO MNENJE O TRSTU

bi se sicer razblinila v nič. Dve postavki sta danes predvsem važni: v njihovih računih: Tito in Italijani. Mnenje o reševanju tržaškega problema je odvisno od vrednosti, ki jo zavzemata ta dva protivnika. Ko je bil Tito še Moskvičan in Italijani v nevarnosti, da se poborjavo rdeče, je prišlo do one nesrečne izjave marca 1948, naj Trst pripade Italiji. »Times« v trmestem do stojanstvu proti tej še ni rekel žal besede, a »Manchester Guardian« je krepko označil kot volivni golaz.

Dvakrat letos je Trst stopil v o-sprejete pozornosti. Prvič ob marčnem obisku g. De Gasperija v Londonu in drugič ob njegovem septembrskem obisku v Washingtonu. Prvič je bila »Daily Telegraph« izjava iz leta 1948 še neznatno všeč, ker da utrjuje notranji položaj v Italiji, čeprav seveda se je treba

zdaj prijazno pomeniti s Titom. Drugič Trsta enostavno ni omenjal. »Times« je drugič splezal dokaj niže in očetovsko svařeče dvigal prst, da Italijani ne smejo pozabiti, da so se časi po l. 1948 spremenili in jim kot vzgled kazal Jugoslovane, ki so pripravljeni na poganjanja.

Vsi glasovi izvenre torej danes v ubranem soglasju. Vsem se važno zdi, da bi bila oba, ki se pogajata za Trst, kar se da zadovoljna. Minilo je pa zavzemanje za ugoditev Italiji. Nekoliko nestrpnosti so že postali nad italijanskim krotovičjem in čeprav razumejo njene notranje težave, bi le želeli, da se pobotaja s Titom. Kaj bo s Trstom, zanje ni važno. Važno je le, da so Italijani protikomunisti in da se Tito ne skuja.

O uradnem ali vladnem mnenju pač ni mogoče mnogo pisati. Ne-

smisel bi bilo planiti na dan s krikom, da je kdo odkril tajne uradne načrte o reševanju Trsta, kot pade od časa do časa rimske liste. Kakršen koli tako odkrit načrt ima seveda nekaj osnove. Ne morda v uradnih tajnah, pač pa v zdravi pameti, ki pravi, da more biti dosežen sporazum med Jugoslavijo in Italijo samo po srednji poti. Kajti šele po dolgem barantanju, ko bo vsak moral nekoliko popustiti, pa nihče ne ve koliko, bo prišlo do rešitve, če je sploh rešitev možna.

Iz pisanja listov, ki sem jih navedel, moremo posneti, kako se pleče misli v uradnih glavah. Listi nimajo tajnih zvez z nekakšnim veleumom v Foreign Officeu, toda uradniki nekeje v globinah ministrstva imajo iste podatke, čeprav več, ter mislijo na isti angleški način. Torej moremo sklepati, da so tudi zaključki podobni tistim, ki jih be-

remo v listih. Nič ne kaže, da bi sprememba vlade pomenila spremembo glede tržaške politike. Kajti nikdar ni opozicija sprožila tega vprašanja in je vsa politika do Italije in Tita tekla brez strankarskih razlik.

Kljub slovenski skromnosti in vsemu ostalemu je sedanjí položaj ugoden za Slovence. Italijani sami skrbje, da so postali zoprní. O žoléh, njih napadnih italijanskega tiska na Angleže, ki da spletarijo s Titom, poročajo tudi angleški časopisi. Bridko je pripomnil nek list, da nekdaj pač mora biti kriv, kadar ne gre vse po želji. Amerikancem se ni pametno zameriti, ker od njih prihajajo dolarji in druge dobrote. Kdo bi psoval Miklavža! Angleži pa nimajo kaj nuditi, a v svetovno politiko se vtikajo, zaradi česar predstavljajo sijajno tarčo za italijansko jezo. Kajpak jim to ni

všeč. Naj imajo Italijani še tako lepe razvaline, na vsak način imajo preširoka usta in prenaglo jezo, da bi se Angleži zanje ogreli.

Pač pa bi se jim ugnili prikupiti Slovinci, če bi se k njim zatekli po pravico. Angležem je v tradicionalen ponos — zaslužen ali nezaslužen — da imajo oster čut za pravico in »fair play«. Ako bi spretno udarili na te strune, bi ugnili tržaški Slovinci dobili zagovornika. Najprej pa je treba pokazati, da Slovinci žive. Ljudsko štetje in volitve so pravi čas za to. Doma so Angleži vajeni, da volitve pokažejo točno razpoloženje ljudi. Ako so svobodne — in to pod zaveziškim nadzorstvom pač morajo biti — ne pomagajo noben izgovor, ko je izid dognan. Če gledaš iz Angleže na Trst, postane slovenski glas na volitvah mogočen klic v svet. Ko bo ta klic odmeval po zahodnem tisku, bo opomnil na Slovence in mnogo laže bo dosežati pametne rešitve.

Konec

VESTI s TRŽAŠKEGA

Ali je čudno, da dvigajo glave?

Na poti so jim slovenska krstna imena in slovenski priimki kot za časa propadlega fašizma

Da bodo skušali tržaški iredentisti zopet dvigati glave, je bilo vsakomur jasno. Ko je tako neslavno propadla gonja, ki so jo v volitvene svrhe sprožili, da bi dokazali vseinu svetu, kakšne krivice so dogajajo tržaškemu Italijancem, so za nekaj časa potro onemeli. Nič kaj razveseljivo vesti ob De Gasperi-jevem povratku iz Zedinjenih držav pa so jih spravile skoraj ob pamet. Izredno obiskana novofašistična zborovanja v Trstu in divjanje komunistov proti vsem političnim skupinam, ki so za neodvisnost tržaškega ozemlja, so bili dokaz, da se nekaj pripravlja.

Ker jim je pa zmanjkalo dostojnega orožja, da bi se še mogli na demokratični ravni boriti proti koristim tržaškega ljudstva, zlasti pa proti slovenskemu delu tržaškega prebivalstva, so morali seči med staro krmo fašističnega rasnega diskriminacijskega arzenala in iz njega potegniti fašistične upravne določbe glede slovenskih krstnih imen in priimkov.

Pred par dnevi so izdala tržaška šolska oblastva navodila vsem šolskim ravnateljstvom, naj pazijo, da se imena in priimki vpisanih učencev in dijakov na vseh šolskih listinah ujemajo z anagrafskimi zapiski tržaške občine.

Kaj to pomeni?

To pomeni, da bi morala slovenska šolska vodstva zapisovati imena in priimke svojih gojencev v italijanski obliki, ker

1) anagrafski uradniki odločno odklanjajo zapisovanje naših imen in priimkov v slovenskem pravopisu;

2) imena in priimke zapisujejo z italijanskim pravopisom;

3) krstna imena poitalijančujejo po svoje, v kolikor tega niso napravili že župni uradi;

4) italijanski krstitelji sami poitalijančujejo slovenska krstna imena v skladu z znano fašistično prepovedjo slovenskih svetniških in narodnih imen, odnosno jih navajajo v vedno ne odgovarjajoči latinski obliki, iz katere pa župnijski in anagrafski uradniki izpeljejo najbolj fantastične italijanske oblike, ki jih nato uvedejo v uradne spise;

5) k vsemu temu je treba še dodati fašistični nasilni rasni ukrep uradne italijanizacije večjega dela naših priimkov.

Ce že ne gre drugače, bo pač uradno poitalijančeni priimke ostal začasno še v italijanski obliki, ker zavezniška oblastva doslej še niso odpravila v Trstu vseh fašističnih

Mons. A. Fogar v Trstu

Pretekli teden se je mudil v Trstu na zasebnem obisku prejšnji tržaški škof mons. A. Fogar.

Kjer koli je prišel v stik s tržaškimi prebivalstvom, je bil povsod deležen navdušenega sprejema z vzkliki: »Živel naš škof!« Vsem je še v živem spominu njegovo močasto zadržanje za časa fašističnega režima, zaradi česar je moral zapustiti našo škofijo in se preseliti v Rim.

Mons. A. Fogar je že zapustil Trst.

Tečaj angleščine SPM

Vabimo vse one, ki bi se radi brezplačno učili angleščine, naj se javijo pri g. F. Srebotnjaku, ulica San Anastasio 1-c, vsak dan med običajnimi uradnimi urami (telef. 23039).

Tečaj je na sedežu SPM v ulici Machiavelli 22-II. Tečaj je v okviru iniciative Zavezniške čitalnice v Trstu.

Baletna šola SDD

Pouk v baletni šoli SDD (ulica Machiavelli 22-II.) se je začel! Vsi otroci, ki se v šolo še niso vpisali, naj se javijo vsak ponedeljek, in četrtek od 16. do 20. ure na zgoraj navedenem naslovu. Sprejmejo se otroci od treh let naprej.

Priporočamo staršem, naj ne zanemarijo to lepo priliko, da bi bili tudi njihovi otroci deležni vseh vrtilin, ki jih nudi lepa baletna umetnost. K modernemu vzgajanju mladine spada razen razvijanja umske sposobnosti tudi razvijanje telesa v skladu z vsemi gibi in oblikami.

Ves omikani svet je že prevzel za vzgajanje mladine tudi baletno umetnost, ki razvija poleg zdravja tudi ljubkost in ritmični melodični čut.

rasnih upravnopolitičnih ukrepov proti Slovincem, kot so to storila v Zahodni Nemčiji glede nemške rasne zakonodaje proti Židom. Dokler pač ne bodo zavezniška oblastva svoje protirasne in protidiskriminacijske politike enako izvajala na Tržaškem in v Zahodni Nemčiji, naj vsaj dovolijo, da bodo mogli naši ljudje vpisovati poleg poitalijančene oblike prvotno slovensko obliko priimka. Dosedanji ukrepi ZVU glede poitalijančenih priimkov namreč niso demokratični in ne zadovoljujejo.

Nikakor pa ne moremo pristati na poitalijančevanje krstnih imen in italijansko fonetično beleženje nepoitalijančenih priimkov, ker bi se s tem le nadaljevalo s fašistično prakso, ki je toliko bolj obsodbe vredna, ker izvajana pod zaščito zavezniških oblastev.

Kaj poret k vsemu temu Zavezniška vojaška uprava?

Kdaj se bodo začeli pri nas ukinjati fašistični rasni diskriminacijski zakoni, ki so slovensko večino v bivši tako imenovani Julijski krajini tako hudo prizadeli na političnem, gospodarskem in prosvetnem polju?

IZ NABREŽINSKE OBČINE

Uspehi našega dela

Po res dolgem pričakovanju je pretekli mesec zasvetila električna luč tudi v Mavhinjah in Cerovljah. Ni treba naglašati, kako so se naši vaščani iz obeh omenjenih vasi razveselili tega napredka, za katerega so že toliko let prosili. Ostane še ena edina vas v naši občini, ki še čaka električne luči, in to je Medjivas. Pa tudi tu so tozadevna dela tako napredovala, zato upamo, da bo za vse Svete tudi v tej vasi zasvetila.

Občinske poti

Kljub temu, da skoro vsako zimopopravljajo razne občinske poti, imamo nekatere res v obupnem stanju. Mnogo poti pa je pokvarjenih od zavezniških čet, ki imajo skoro dnevno vaje po naših kraških gmajnah. Z veseljem smo zato sprejeli vest, da se bo v tem mesecu začelo s temeljitim popravilom nekaterih najbolj pokvarjenih poti. V ta namen je Zavezniška vojaška uprava dala na razpolago po posredovanju naše občinske uprave znesek 2 milijona 900 tisoč lir za redna popravila in 2 milijona lir za izredna popravila po zavezniških četah pokvarjenih poti. Kakor smo slišali, je občinski odbor določil, da zaenkrat popravijo sledeče poti:

1. Praprotna-Nabrežina, 2. Slivno-Prečnik, 3. Slivno-Sesljan, 4. Stivan-Medjivas, 5. Betoniranje ovinka pri hiši Terčon v Mavhinjah, 6. Ureditve ovinka in poti iz vasi Nabrežina k policiji ter druga manjša popravila na ostalih poteh. Vsa ta dela se bodo prav kmalu začela, ker so že bila oddana po javni dražbi tržaškemu podjetju. Pričakujemo, da bodo vsa ta dela izvršena v redu in upamo, da bo naš občinski tehnični urad tudi dela strogo nadzoroval.

Otroški vrtci

Prejšnji teden dne 15. t. m. smo imeli otvoritev občinskih otroških vrtcev. Z razliko od drugih občin, ima naša občinska uprava v celotni oskrbi, upravi in nadzorstvu vse otroške vrtce, in sicer imamo v Nabrežini in Devinu slovenski in italijanski oddelki, a v Mavhinjah samo slovenski oddelki. V Nabrežini je vpisanih 41 slovenskih in 32 italijanskih otrok, v Devinu je vsakih po 28, a v Mavhinjah 53 otrok. Voditeljice slovenskih oddelkov so v Nabrežini gđe. Mara Bole, Devinu gospa Danila Petelin in v Mavhinjah gđe. Zora Gruden. Izgleda, da ta način uprave otroških vrtcev, najbolj ugaša našim ljudem, ker so tudi vzgojni uspehi v preteklem

Pojasnila glede dodelitve stanovanj pri Sveti Ani

Zavezniška vojaška uprava smatra za potrebno, da pojasni položaj glede dodeljevanja stanovanj, katerih gradnja pri Sv. Ani bo v kratkem končana.

Kot znano je ZVU 3. maja letos objavila, da je odobrila znesek 200 milijonov lir za takojšnjo gradnjo hiš, da s tem olajša prilike izseljenih ljudi brez stanovanja in tistih, ki živijo v stanovanjih, glede katerih obstoja nevarnost zrušenja ali pa v njih ne morejo stanovati iz higienskih razlogov. Na priporočilo tržaškega župana je bil ta znesek kasneje povečan, da se preskrbi stanovanje rodbinam iz hiše na Campo Marzio, 4, ki jo je bilo treba v kratkem izprazniti, ker je grozilo skorajšnje zrušenje.

Po tem programu gradijo zdaj 336 stanovanj; polovica teh stanovanj ima dnevno sobo in spalnico, druga polovica pa dnevno sobo in dve spalnici. Vsako stanovanje ima svoje lastne higienske prostore.

Dodelitev teh stanovanj se vrši pod nadzorstvom ravnatelja ZVU za notranje zadeve, s sodelovanjem predstavnikov predsedstva, tržaške občine, preture, ustanove Burlo Garofolo in oddelka za socialno skrbstvo, ki preučujejo prošnje, ki so bile predložene tem ustanovam ali

pa tudi naravnost ZVU. Pri izbiri prosilcev iz vrst tistih, ki imajo pravico do dodelitve, polagajo največjo pažnjo na to, da ustrezajo tistim, ki so iz človekoljubnega vidika stanovanja najbolj potrebni. Vsi se tudi ogledi na kraju samem, da se ugotovijo sedanje stanovanjske prilike prosilcev, pri čemur nudijo dragoceno pomoč oddelek za socialno skrbstvo in člani pomožne ustanove socialne pomoči. Zaradi omejenega števila razpoložljivih stanovanj številnim uvaževanja vrednim primerom ne bo ugodeno, poleg tega se obžaluje, da se ne more sprejeti novih prošelj, ker je že število prošelj, ki so v pretresu, veliko.

Pojasnujemo tudi, da ni oddelka ZVU za socialno skrbstvo in nobenemu ozirom prevzel dodeljevanja stanovanj. Njegovo delo pri dodelitvi stanovanj pri Sv. Ani je omejeno na ugotavljanje sedanjih prilik prosilcev. Navedeni oddelki ni pristojen urad za sprejemanje prošelj za dodelitev, ki jih je treba, kot v preteklosti, predložiti konskemu predsedstvu, tržaški občini ali drugim posebnim ustanovam.

Upamo, da bodo ta pojasnila razpršila nespornost in bojazni, ki so se nedavno pojavile. Poudariti je treba, da je ZVU, vsaj trenutno, neposredno prizadeta samo pri dodeljevanju stanovanj v novih hišah pri Sv. Ani, in da so za dodeljevanje vseh drugih stanovanj pristojna prizadeta oblastva, katerim je zato treba predložiti prošnje.

AMG-lirski bankovci

Ukaz šte. 163 ZVU prinaša gotove popravke k ukazu šte. 49 iz leta 1950 z ozirom na podaljšanje roka za zamenjavo AMG-lir in bankovcev »Banke d'Italia« v nominalni vrednosti 50 in 100 lir raznih izdaj.

Rok je zdaj podaljšan do 31. decembra 1951.

DAROVI: Ob priliki poroke gđe. Obersnelove daruje družina Srebotnjak L. 1000 za SDD.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež

Tiska:

tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

Mizarji
kmetovalci
podjetniki!

Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL.

90441

TRST

Viale Sonnino, 24

TVRDKA

SUDEXPORT

pošilja o najkrajšem času DARILNE PAKETE oseh vrst o Jugoslavijo. Pošiljamo na tisoče paketov mesečno naročenih po naših prijateljih v Ameriki in o drugih krajih sveta. Blago je garantirano proorazredno CENE NAJNIŽJE

E. JOSIPOVIČ - Trst, via Mazzini 15-I - Tel. 24181, 29852

KIS

VAN NUDI EDINA IN
DOBRO ZNANA TVRDKA
PLESNIČAR

TRST - Via Rismondo 4 - Telefon 89-16

URARNA

UL. ROMA 19

ZLATARNA

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.

Tvrdba „CITRUS“ - Import - Export

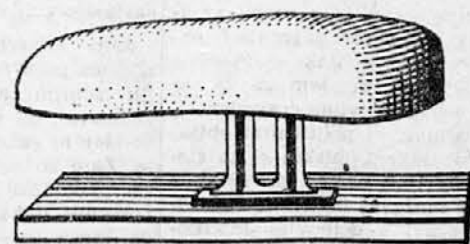
LASTNIK

ALEKSANDER GOLJEVŠČEK

TRST - UL. TORREBIANCA 27 - TELEFONSKA ŠT. 24-467

Najuspešneje in najhitreje posreduje pošiljanje DARILNIH PAKETOV ameriških rojakov v domovino ZAHTEVAJTE POJASNILA

FODERAMI

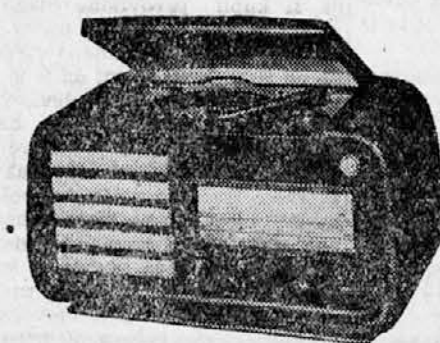
A. Pertot

TRST - UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998

Po najugodnejših cenah

pse potrebščine za krojače, šivilje, krznarje

GELOSO

Geloso

Geloso

z najboljšo supereterodino

GELOSO

radiogramofon z 12 ploščami je višek elegancie in ekonomičnosti

Vsi si ga lahko nabavite pri trdkki

Ruggero

TRST - Corso Garibaldi 8

proti takojšnjemu plačilu 1000 lir in v nadaljnjih mesečnih obrokih po 3000 lir

Odkupujemo rabljene aparate po najvišjih cenah

Predno se odločite za nabave obiščite

MAGAZZINI DEL CORSO

TRST, Corso I - Borzni trg (Piazza della Borsa)

DEŽNIH PLAŠČEV
POURŠNIKOV
LODEN - O O
COVERCOATS
GABARDINES

Najpečja izbira po
najugodnejših cenah

Splošna razprodaja

po tovarniških cenah zaradi zatvoritve trgovine

moških plaščev od 4.800 lir navzgor

deške obleke od 900 „ „

moške jopiče od 3.800 „ „

moške obleke, hlače vseh vrst in mer

dežne plašče za moške in ženske

PRI TVRDKI

ALLE GRANDI FABBRICHE

Trst, Largo Barriera 15 - Lastnik L. Bront